

ایلیاد

نویسنده: هومر
ترجمه: سعید نفیسی

www.ketab.ir

سرشناسه : هومر، قرن ۹ ق. م.
Homer
عنوان و نام پدیدآور : ایلیاد/هومر ؛ ترجمه سعید نفیسی.
مشخصات نشر : تهران: یاقوت کویر، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری : ۵۵۱ ص.
شابک : 978-600-8191-26-1
وضعیت فهرست نویسی : فیا
موضوع : شعر حماسی یونانی -- ترجمه شده به فارسی
شناسه افروده : نفیسی، سعید، ۱۳۷۴- ۱۳۴۵، مترجم
رده بندی کنگره : PA۴۰۳۲ ۱۳۹۵
رده بندی دیویی : ۸۸۲/۰۱
شماره کتابشناسی ملی : ۴۳۳۱۸۰۲

عنوان کتاب : ایلیاد
نویسنده : هومر
مترجم : سعید نفیسی
نوبت چاپ : اول ۱۳۹۵
چاپخانه : آرمانسا
تیراژ : ۵۰۰ جلد
شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۸۱۹۱-۲۶-۱
قیمت : ۳۰۰۰۰ تومان

آدرس : میدان انقلاب ، خیابان ۱۲ فروردین ، خیابان وحید نظری پلاک ۱۰۴ واحد ۱

تلفن : ۶۶۴۸۲۸۸۰-۶۶۴۶۵۵۲۶-۶۶۴۶۵۲۵۶

دورنگار : ۶۶۴۶۵۵۱۸

Telegram : @yaghoutekavir

فهرست مطالب

۷	دیباچه متبعم
۸	عصر زندگی هومر
۹	ادبیات یونان پیش از هومر
۱۰	تردید درباره وجود هومر
۱۱	تجزیه ایللیاد
۱۳	تجزیه اودیسه
۱۶	ایللیاد و اودیسه از یک سراینده است
۱۹	داستان شهربندان تروا
۲۴	بازگشت پهلوانان
۲۷	خداوندان یونانیان
۳۰	غولان
۳۱	اهریمنان
۳۵	سرود نخستین
۵۷	سرود دوم
۸۳	سرود سوم
۹۷	سرود چهارم
۱۱۳	سرود پنجم
۱۴۱	سرود ششم
۱۵۷	سرود هفتم
۱۷۱	سرود هشتم
۱۸۷	سرود نهم
۲۰۷	سرود دهم

۲۲۳		سرود یازدهم
۱۴۷		سرود دوازدهم
۲۶۱		سرود سیزدهم
۲۵۸		سرود چهاردهم
۳۰۱		سرود پانزدهم
۳۲۳		سرود شانزدهم
۳۴۷		سرود هفدهم
۳۶۹		سرود هجدهم
۳۸۷		سرود نوزدهم
۳۹۹		سرود بیست
۴۱۳		سرود بیست و یکم
۴۳۱		سرود بیست و دوم
۴۴۷		سرود بیست و سوم
۴۷۳		سرود بیست و چهارم
۴۹۵		ضمائم
۴۹۷		هوامر
۵۱۰		خدایان عمده یونانی
۵۲۷		فهرست اعلام

دیباجه مترجم

در سه هزار سال پیش دو منظومه به زبان یونانی قدیم سروده شده که شاید بیش از هر اثر ادبی دیگر در سراسر جهان شهرت و اعتبار داشته باشد. منظومه اول را که باید «حماسه یونانیان قدیم» دانست به زبان یونانی «ایلیاس»^۱ یا «ایلیادوس» می‌نامند و وجه تسمیه آن از کلمه «ایلیس»^۲ یکی از نام‌های شهر «تروا»^۳ در آسیای صغیر است که «پرگام»^۴ نیز به آن می‌گفتند. یونانیان قدیم ده سال آن را شهر بند کردند و سرانجام گشادند. آثار این شهر را اررانیان^۵ در جایگاهی که اکنون به نام «حصار لیغ» دهکده‌ای است در ترکیه امروز یافته‌اند. این حماسه منظوم بزرگ شامل بیست و چهار سرود است که هر یک از آنها ایلیادوس نام دارد و به همین جهت همه کتاب را نیز به همین نام خوانده‌اند. در برخی از زبان‌های اروپایی این کلمه را «ایلیاد» تلفظ می‌کنند و در عرف زبان فارسی نیز به همین نام معروف شده است. منظومه دوم را به یونانی «اودسئوس»^۶ می‌نامند و این کلمه در برخی زبان‌های اروپایی «اودیسا»^۷ خوانده می‌شود و در زبان فارسی نیز بیشتر بدین نام معروف شده است.

درباره اینکه گوینده این سخنان کیست و در چه زمانی می‌زیست و آیا هر دو کتاب یک سراینده است و یا از دو گوینده مختلف بسیار سخن رفته است و شکی در آن سخنان در این دیباجه و یا ضمائم کتاب خواهد آمد.

از دیرباز سراینده هر دو منظومه را یک تن دانسته و او را به زبان یونانی «هومیروس»^۸ و به زبان لاتین «هومروس»^۹ نامیده‌اند.

1- Ilias

2- Ilion

3- Troie

4- Pergame

5- Odusseus

6- Odyssee

7- Omeyros

در کتاب‌های قدیم ما به رعایت اصل یونانی نام وی را «اومیروس» نوشته‌اند و در زبان‌های اروپایی به پیروی از زبان لاتین Homer و Homere ضبط کرده‌اند، به همین جهت در ایران امروز بیشتر به نام «همر» یا «هومر» معروف شده است. برخی احتمال داده‌اند که وی در قرن دهم پیش از میلاد زیسته باشد و هفت شهر مختلف یونان را زادگاه او دانسته‌اند.

عصر زندگی هومر

سراینده‌ای که ایلید و اودیسه را سروده پیداست که از دوران پهلوانی دور بوده و خود در زمانی می‌زیسته که مردم حسرت آن روزگاران پر از شگفتی و دلاوری را می‌خورده‌اند. بدین گونه پیداست که هم‌ر در همان زمانی که این وقایع روی می‌داده نمی‌زیسته است. هرودوت مورخ معروف می‌گوید: «به عقیده من هومر و «هزیود»^۲ (شاعر یونانی قرن هشتم پیش از میلاد) تنها چارصد سال پیش از من زیسته‌اند».

بنابراین گفته هومر معاصر^۳ «سورس»^۱ قانونگذار معروف سپارت بوده که در قرن نهم پیش از میلاد زیسته است و بدین حساب به قرن پس از تصرف شهر تروا در جهان بوده است. اما دانشمندانی که رأی‌شان بر سر است عقیده دارند که تاریخ زندگی او را باید اندکی بالاتر از زمان لیکورگ برد و در حدود سال هزار پیش از میلاد قرار داد.

چنانکه در اسناد قدیم گفته شده است که لیکورگ^۳ اشعار هومر را که در آن زمان در آسیای صغیر رایج بود، گرد می‌آورد و نسخه برمی‌داشت. از سوی دیگر پیداست در زمانی که این اشعار سروده شده شاهان یونان جلوه‌ای داشته‌اند، در یونان هنوز سلطنت موروث برقرار بوده و این شاهان از نژاد پهلوانان داستانی بوده‌اند و هومر^۱ رای کام‌جویی و خوشامد این شاهان این اشعار را درباره پهلوانان سروده است. اینک^۲ هم‌ر می‌گوید: «فرماندهی چند تن خوب نیست، باید تنها یک سرکرده و یک شاه در سر کار باشد» خود دلیل بر این نکته است زیرا که ناچار در حکومت دموکراسی که بعدها در یونان برقرار شده گوینده‌ای نمی‌توانسته است چنین سخنی از زبان اولیس بگوید.

1 -Homerus
2 -Hesiodé
3 -Lycurge

شکی نیست که یونانیان قدیم پیش از نظم ایلیاد و اودیسه ادبیات منظوم داشته‌اند و از آنچه به ما رسیده است مسلم می‌شود که نخستین سراینندگان آن سرزمین رهبانی بوده‌اند که یونانیان خود به ایشان «آئوئیدوس»^۱ می‌گفتند و این کلمه را امروز به زبان فرانسه «آند»^۲ تلفظ می‌کنند. اشعاری که این گروه از سراینندگان سروده‌اند سرودهای دینی بوده که در مراسم مذهبی تغنی می‌کرده‌اند و مانند همه اشعاری که بدین اندیشه و بدین گونه سروده شده با موسیقی توأم بوده است. تردیدی نیست که در آغاز پیدا شدن هر زبانی از این گونه سرودسرایی مانند زندخوانی ایران قدیم معمول می‌شده است. ناچار بیهوشی در این گونه موارد از سراینده‌گی بیشتر رواج داشته است. مدت‌ها یگانه سراینندگان همان ایران بوده‌اند که در سخن منظوم خود خدایان را می‌ستوده و کردار و رفتارشان را به نظر دادا می‌کرده‌اند.

پس از آن دسته‌های دیگر سراینندگان پدیدار گشته‌اند که هومر خود ایشان را «دمیئورگس» می‌نامد و این سبب در زبان فرانسه «دمیورژ» خوانده می‌شود. این دسته از سراینندگان پیروزی‌های پهلوانان را نیز به لقب خدایان توأم کرده بودند.

اندک اندک شعر غنایی و غزل سرایی نیز در آن کشور رواج یافته و در اشعار خود بیشتر به اصطلاح رایج شعر فارسی «بهاریه» یعنی اودیف بهار می‌سروده‌اند و در آغاز و پایان هر منظومه کلمه «لینوس»^۳ یا «لینوس»^۴ را که به معنی درخت و افسوس است می‌آوردند، به همین جهت این گونه از تغزل را لینوس نامیده‌اند.

سپس نوعی دیگر از شعر پدید آمده است که در دلاوری و سوارکاری خوانده می‌شد و در آن «پئان»^۵ خدای روشنایی و زندگی را می‌پرده‌اند که درمان و هدای را از او می‌دانسته‌اند و به همین جهت این گونه از تغزل را پئان نام گذاشته‌اند. در میان پئان‌ها منظوماتی هم بوده که جنبه دینی نداشته است.

نوعی دیگر از شعر را تنها در جشن‌های زناشویی می‌سرودند و شب هنگامی که عروس را از خانه پدر با مشعل به خانه شوهر می‌بردند در راه از این گونه اشعار می‌سرودند و این اشعار را به مناسبت نام «هومن»^۶ که خدای زناشویی بود، «هومناتیوس»^۱ می‌گفتند.

1- Aoidos

2- Aede

3- Linus

4- Linus

5- Pean

6- Humen

قسم دیگری از شعر که رواج داشته مرثی بوده است که در مرگ دوستان و نزدیکان می‌سروده‌اند و آن را «طرينوس»^۲ می‌گفتند و به زبان فرانسه «ترن»^۳ می‌گویند.

تردید درباره وجود هومر

کسانی که درباره هومر و انتساب ایلیاد و اودیسه به او شک کرده‌اند گفته‌اند که نه تنها این دو منظومه از یک گوینده نیست بلکه ایلیاد مجموعه سرودها و مقطعاتی است که گویندگان مختلف، در زمان‌های مختلف سروده و سپس آنها را با هم گرد آورده و از آن کتابی ترتیب داده و تدوین کرده‌اند. اما در قرن هفدهم میلادی این عقیده سست شد و دانشمندان بزرگ به دلایلی ثابت کردند که سراسر ایلیاد اثر طبع یک گوینده بیش نیست. بسیاری دیگر درباره زمان سروده شدن این اشعار تردید داشتند و آنها را از قرن دهم پیش از میلاد نمی‌دانستند و معتقد بودند که یونانیان قدیم قرن‌ها پس از آن به شاعری آغاز کرده‌اند و سپس در این زمینه بدین عقیده گرویده بودند که ایلیاد مجموعه‌ای از سروده‌هایی است که آندکای چند در قرن‌های متعدد سروده‌اند و سپس آنها را یک دست و یکنواخت گردانند و با تصرفاتی هم‌سان و هم‌آهنگ کرده‌اند و بدین گونه که امروز هست فراهم آورده‌اند، حتی برای قسمت‌های کهنه‌تر را نشان داده‌اند. از آن جمله کسی از دانشمندان اروپا معتقد بود که کتاب ایلیاد شانزده روش مختلف دارد و هر روش از آن از سراینده دیگری است و بدین گونه به جای آنکه آن را مطابق نسخه‌های رایج به بیست و چهار سرود تقسیم کنند باید به شانزده سرود تقسیم کرد.

امروز این عقیده دیگر چندان معتبر نیست. با این همه هنوز تردیدی درباره شخص هومر و ایلیاد و اودیسه در میان هست و برخی معتقدند که هومر نام گوینده‌ای نیست بلکه اصطلاحی است برای این گونه اشعار.

بهترین راه برای روشن کردن این مطلب پیچیده مطالعه دقیق در متن ایلیاد و اودیسه است و در این مقدمه هر دو منظومه ایلیاد و اودیسه بدین نظر تجزیه شده است.

